Кафедра мідних духових та ударних інструментів

Фах (підготовка магістерської виконавської програми)
Тромбон

Освітній ступінь	магістр	**Курс** 1-2 **Семестр** 1,2,3
Спеціальність	**025 «Музичне мистецтво»**	
Освітньо-професійна програма	**«Музичне мистецтво»** **Тромбон**	**ECTS** 10 **Загальний обсяг годин** 300 **Індивідуальні заняття** 96 **Самостійна робота** 204
Статус	**обов'язкова**	
Форма контролю	**екзамен/** **атестаційний іспит**	

Інформація про викладачів

ПІБ	**Крижаніський Федір Петрович** Кандидат мистецтвознавства, професор кафедри мідних духових та ударних інструментів НМАУ імені П.І. Чайковськгого, заслужений артист України,
e-mail	fedoropera@i.ua
ПІБ	**Токаренко Іван Олександрович** Старший викладач кафедри мідних духових та ударних інструментів НМАУ імені П.І. Чайковськгого,
e-mail	ivanpozaun@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Дисципліна Фах (підготовка магістерської виконавської програми) є найважливішою профільною дисципліною в циклі загально-професійної підготовки Вищих творчих навчальних закладах України. Заняття по спеціальності мають обов'язково індивідуальну форму навчання і відбуваються під орудою та контролем викладача, досвідченого фахівця відповідної фахової підготовки.

Метою даної дисципліни є підготовка конкурентоспроможних, високопрофесійних виконавців на музичному інструменті тромбон.

Розвиток виконавської майстерності студентів в класі тромбону відбувається на основі існуючих сучасних методів та методики музичної педагогіки, враховуючи спадковість набутих вже студентами відповідних навиків гри на тромбоні у системі середньої ланки музичної освіти.

Велика увага приділяється розвитку у магістрантів самостійного критичного мислення професійній сфері виконавського мистецтва. Студенти повинні протягом навчання у магістратурі під керуванням творчого керівника підготувати сольний концертний виступ та магістерську виконавську програму для Атестаційного екзамену.

Студенти повинні не лише вміти продемонструвати під час гри відповідний стиль музичного твору та манеру виконання відповідно до того чи іншого історичного періоду та жанру, а і повинні знати біографічні данні про композитора, про історичний період коли жив композитор та вміти зробити детальний аналіз музичного твору, який виконують.

За вимогами навчальної дисципліни **Фах (підготовка магістерської виконавської програми)** передбачено індивідуальні заняття, самостійна робота, сольний концертний виступ, академічні концерти, іспити, та атестаційний іспит.

1. Індивідуальні заняття є незміною формою підготовки студентів з фаху. Саме особисте спілкування викладача з студентом створює умови, при яких викладач спроможний правильно оцінити рівень виконавських можливостей студента та спрямувати його на шлях розвитку і удосконалення вказавши на ті недоліки та існуючі проблеми. Саме через особисте спілкування викладач спроможний ділиться зі студентом особистим досвідом та передати увесь спектр знань набутого протягом особистої професійної діяльності.
2. Важливою складовою індивідуальних занять є виховання у студентів *уміння чути себе та уміння правильно аналізувати особисте виконання,* що дозволить студентам правильно організувати самостійну роботу, яка є важливою складовою в процесі навчання.
3. Академічні концерти, іспити є публічними виступами, на яких студент демонструє екзаменаційній комісії результат розвитку виконавської майстерності та досягнення у розкритті художнього змісту виконуваної екзаменаційної програми, крім виконавської складової екзамену, комісія може попросити екзаменуємого розповісти про композитора та твір, який він буде виконувати.
4. Державно атестаційний іспит є заключним публічним іспитом завершуючи навчання освітнього ступеня МАГІСТР. На цьому заключному іспиті студент повинен продемонструвати результат свого навчання. Програма державного атестаційного іспиту складається з музичних творів композиторів давніх часів, класиків, романтиків, сучасності та обов'язково в програмі має бути музичний українського композитора.

Рівень фахової підготовки випускників класу тромбону кафедри мідних духових та ударних інструментів НМАУ імені П.І. Чайковського відповідає вимогам сьогодення, що дозволяє їм за конкурсним відбором отримати місце роботи в професійних творчих колективах нашої держави України.

Випускник музичної академії повинен засвоїти і знати:

- глибокі знання з методики гри на своєму фаховому інструменті;

- основи теорії та методології інтерпретації інструментальних творів;
- сольфеджіо, теорію музики, гармонію, поліфонію, аналіз музичних форм, основи композиторської творчості;
- методику роботи над твором (соло в ансамблі, оркестрі);
- психологію виконавської та педагогічної діяльності;
- загальну історію музично-виконавського мистецтва на духових та ударних інструментах і специфіку суміжних його різновидів;
- історію виконавського мистецтва на духових інструментах і його специфіку;
- історію музики;
- історію музичної естетики і філософії.

Звідси – високі вимоги до педагога, який повинен майстерно володіти інструментом, а також глибоко знати і методично використовувати у своїй педагогічній діяльності знання з названого циклу предметів.

Випускник НМАУ повинен мати комплекс навичок:

- різноманітними технічними прийомами, які забезпечують якісне звуковидобування та звуковедення;
- високим рівнем ансамблевої гри, синхронізацією звучання всіх партій;
- уміння визначити головне та другорядне у музичній тканині і своє місце, виходячи із цього;
- уміння слухати всі голоси ансамблю одночасно із своїм;
- навичками темпо-метро-ритмічного контролю у поєднанні з вимовлянням артикуляційних ліній;
- спільністю динамічних і тембральних завдань;
- штриховою технікою;
- вибором найкращих виражальних засобів для досягнення професійної виконавської майстерності;
- будовою музичних фраз;
- тембровою технікою;
- розвитком мистецтва читання з аркуша, умінням орієнтуватися при випадкових помилках під час виконання;
- навичками самостійної роботи над музичним твором;
- артистичною поведінкою на сцені;
- вмінням швидкого, міцного і довготривалого запам’ятовування музичного твору;
- опановуванням окремими технічними складнощами;
- нетрадиційними засобами виразності (мікрохроматика, багатозвуччя тощо);
- спорідненими інструментами;
- навичками наукової діяльності.

Програмні компетентності:
Загальні компетентності (ЗК):
ЗК 2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
ЗК 3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології;
ЗК 4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);
ЗК 7.Здатність до міжособистісної взаємодії;
ЗК 8. Здатність працювати в міжнародному контексті;
ЗК 9. Здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК):
СК 1. Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції;
СК 2. Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду;
СК 3. Здатність розробляти і реалізовувати творчі проекти по створенню / інтерпретації / аранжуванню та перекладу музики;
СК 4. Здатність інтерпретувати художні образи у виконавській / композиторській / педагогічній діяльності;
СК 5. Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації;
СК 6. Здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах освіти з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти;
СК 7. Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету;
СК 8. Здатність взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного/навчального матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу.
Програмні результати навчання:
ПРН 1 Володіти професійними навичками виконавської, творчої та педагогічної діяльності;
ПРН 3 Визначати стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві;
ПРН 4 Професійно здійснювати аналіз музично-естетичних стилів та напрямків;
ПРН 5 Вибудовувати концепцію та драматургію музичного твору у виконавській діяльності, створювати його індивідуальну художню інтерпретацію;
ПРН 6 Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських та педагогічних інтерпретацій;
ПРН 7 Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом;
ПРН 8 Здійснювати викладання гри на інструменті / вокалу /диригування / теорії, історії музики / композиції з урахуванням потреб здобувача освіти, цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувача;
ПРН 9 Здійснювати ефективне управління мистецькими проектами, зокрема, їх планування та ресурсне забезпечення;.
ПРН 10 Приймати ефективні рішення в галузі культури і мистецтва, аналізувати альтернативи та оцінювати ризики.

Перелік тем

Тема 1. Ознайомлення та аналіз музичних творів які входили до обов'язкових музичних творів програм провідних Міжнародних та Всеукраїнських виконавських конкурсів з номінація тромбон.
Тема 2. Основи музичної педагогіки: (практика, досвід, робота з студентами молодших курсів освітнього ступеня БАКАЛАВР)
Тема 3. Стильові особливості виконання музичних творів композиторів середньовіччя, ренесансу, бароко.
Тема 4. Характерні ознаки та специфіка музичних творів епохи класицизму.

Тема 5. Експресія та агогіка, внутрішнє піднесення та динамічна глибина музичних творів композиторів – романтиків.
Тема 6. Національні інтонації, звуковедення, змістовність музичних творів композиторів України.
Тема 7. Фьюжен, вплив на мистецтво виконавства інших видів мистецтва: (живопис, театр, скульптура, архітектура, література, тощо).
Тема 8. Концертний виступ – як форма творчості.
Тема 9. Критика та аналіз, рецензування та висновки особистого виконавства (шляхи вдосконалення).
Тема 10. Індивідуальність та традиції.

Форми та технології навчання

Індивідуальні заняття, самостійна робота, публічні виступи (академічні концерти, іспити, концерти класу, тощо)

Навчальні ресурси

Робота в аудиторіях, публічні виступи на сценах концертних залів НМАУ ім. П.І. Чайковського.

Методи контролю.

Підсумковими формами контролю з дисципліни **Фах (Підготовка магістерської виконавської програми)** за професійним та творчим розвитком студентів освітнього ступеня **«Магістр»** є екзамени у 1 – 2 семестрах, атестаційний іспит наприкінці 3 семестру. Крім того, протягом кожного семестру студент освітнього ступеня **«Магістр»** мусить не менше одного разу виступити в академічному концерті з спеціально підготовленою програмою, що створює певну ритмічність сценічного досвіду та виступає своєрідним аналогом обов'язкового семінару.

Система оцінювання публічного виступу студента

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього в балах
1.	Відповідність виконання музичного тексту (темпи, нюанси, культура виконання штрихів)	від 1 до 25 балів
2.	Чистота виконання (інтонація)	від 1 до 25 балів
3.	Дотримання стилю, жанру та манера виконання.	від 1 до 25 балів
4.	Розкриття художнього змісту музичного матеріалу.	від 1 до 25 балів

Критерії оцінювання виконавської майстерності студентів

90-100-А (відмінно) – відповідає яскравій грі на фаховому інструменті із якісною реалізацією всіх технологічних компонентів виконавської майстерності: досконала інтонація, культура штрихів, виразна динаміка, бездоганна техніка, сценічний артистизм, тощо.

82-89-В (добре) – відповідає якісному виступу, але з наявністю незначних недоліків, як то: текстові неточності, недосконала інтонація, неритмічна техніка, недостатня динамічна виразність, не точне відчуття форми або стилю, тощо.

74-81-C (добре) – відповідає впевненому виступу, але з наявністю певних вад, як то: текстові неточності, недосконала інтонація, неритмічна техніка, недостатня динамічна виразність, не точне відчуття форми або стилю тощо.

64-73-D (задовільно) – наявність певних вад у грі виконавця, як то: погано вивчений текст твору, помилки у техніці, неохайна інтонація, не виразна динаміка, погане відчуття ансамблю, аморфність у формі тощо.

60-63-E (задовільно) – наявність значних вад у грі виконавця, як то: не вивчений текст твору, недоліки у техніці, погана інтонація, не виразна динаміка, відсутність відчуття ансамблю, нерозуміння форми тощо.

35-59-FX (незадовільно) – рівень виконання твору студентом не відповідає вимогам кафедри та вимогам НМАУ ім. П.І. Чайковського.

1-34 - F (незадовільно) - Студент не засвоїв матеріал програми внаслідок порушення навчальної дисципліни та неприпустимого ставлення до предмета.

Інклюзивне навчання

Жоден студент не має відчувати себе іншим та виключеним з освітніх, культурних і соціальних процесів – це головне завдання інклюзії.

Поза аудиторні заняття

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь студентів у міжнародних та вітчизняних виконавських конкурсах, творчих заходах, концертах класу тощо.

Рекомендована література

1. Антонов В. С. Вільгельм Мар'янович Яблонський / В. С. Антонов // Виконавські школи вищих учбових закладів України: тематичний збірник наукових праць. – К.: Київська державна консерваторія ім. П. І. Чайковського, 1990. – С. 168-173.
2. Богданов В. Історія духового музичного мистецтва України від давніших часів до початку XX ст. – Харків: Основа, 2000. – 344 с.
3. Богданов В. О. Класи духових інструментів у музичному училищі при Київському відділенні ІРМТ (1870 - 1913 рр.) / В. О. Богданов // Вісник Харківської держ. академії дизайну і мистецтв. – Харків, 2006. – № 7. – С. 26-34.
4. Богданов В. О., Богданова Л. Д. Історія духового музичного мистецтва України : від найдавніших часів до початку XX ст. : у 2 т. Харків, 2013. Т. 2. 345 с.
5. Богданов В.О., Богданова Л.Д. Історія духового музичного мистецтва України: від найдавніших часів до початку XX ст.: В 2-х томах – Т.1. – Х.:ФО-П Сілічева С.О., 2013. – 384 с.
6. Буркацький З. П. Інструментально-художній матеріал в системі формування майстерності кларнетиста: Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства. – Одеса, 2004. – 16 с.
7. Вовк Р. А. Історія, акустична природа і виразні можливості аплікатури кларнетиста: Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства. – К., 2004. – 16 с.
8. Вовк Р. А. Київська школа духових та ударних інструментів у контексті сучасного виконавства: (видатні особистості) / Р. А. Вовк // Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України [Зб. матеріалів Всеукраїнської наук.-практ. конф.]. – Рівне: Волинські обереги, 2006. – Вип. І. – С. 21-25.

9. Воєводін Л. Антонов Володимир Сергійович / Л. Воєводін. – Режим доступу: http://www.festmusic.com.ua/
10. Герасимова-Персидська Н. Нове в музичному хронотопі кінця тисячоліття // Музична україністика в контексті світової культури: Українське музикознавство. – К., 1998. – Вип. 28. – С. 32 – 47.
11. Горовой С. Г. Загальні закономірності управління звучанням тромбона: Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства. – Харків, 1997. – 22 с.
12. Горовой С. Еволюція конструкції і ролі тромбона в музичній культурі Європи // Мистецтвознавство України: Зб. наук. праць / Редкол.: А. Чебикін (гол.) та ін. – К.: СПД Кравчук В. К., 2004. – Вип. 4. – С. 125 – 132.
13. Дувірак Д. А. Сонорні засоби музичної виразності в творчості українських радянських композиторів // Українське музикознавство. – К.: Музична Україна, 1988. – Вип.. 23. – С. 48 – 54.
14. Зільберман Ю. Київське музичне училище. Нарис діяльності. 1868-1924 / Ю. Зільберман [Монографія]. – К.: «Типографія «Клякса», 2012. – 480 с. + 112 с. іл.
15. Зубчевська Т. До питання про зміст поняття “ліричне” в сучасній українській музиці (симфонія “Lirica” Є. Станковича) // Українське музикознавство. – К.: Музична Україна, 1989. – Вип.. 24. – С. 90 – 103.
16. Історія української музики: В 6 т. – Т. 1-4. / АН УРСР.- Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського / Ред. кол.: М. М. Гордійчук та ін. – К.: Наукова думка, 1989-1992. – Т. 1. – 448 с.; т. 2. – 447 с.; т. 3 – 422 с.; т. 4 – 615 с.
17. Катрич О. Стильова ієрархія та стильова концентричність – два погляди на проблему дослідження музично-виконавського стилю // Музичне виконавство: Кн. 7. Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. – К., 2001. – Вип. 18. – С. 155 – 122.
18. Качмарчик В. П. Перманентний видих у виконавстві на духових інструментах: проблеми історії та фізіології / В. П. Качмарчик [Автореф. дисертації канд. мистецтвознавства: спец. 17.00.03 – муз. мистецтво]. – К., 1995. – 23 с.
19. Качмарчик В. П. Перманентний видих у виконавстві на духових інструментах (проблеми історії та фізіології): Автореф. … канд.. мистецтвознавства. – К., 1995. – 24 с.
20. Кияновська Л. Мирослав Скорик: творчий портрет композитора в дзеркалі епохи. – Львів: Сполом, 1998. – 216 с.
21. Кияновська Л. Стильова еволюція галицької музичної культури XIX – XX ст. – Тернопіль: Астон, 2000. – 339 с.
22. Кияновська Л. Стильові тенденції у львівській композиторській школі 80-90-х рр. // Мистецькі обрії’99. – К., 2000. – С. 131 – 141.
23. Клименко В. Б. Ігрові структури в музиці: естетика, типологія, художня практика: Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства.– К., 1999. – 16 с.
24. Кожухар В. Виконавський аналіз “Карпатського концерту” для оркестру М. Скорика // Українське музикознавство. – К.: Музична Україна, 1981. – Вип. 16. – С. 58 – 62.
25. Конькова Г. В. Традиції і новаторство в розвитку жанрів сучасної української музики. – К.: Музична Україна, 1985. – 79 с.
26. Корній Л. П. Історія української музики: Ч. 1-3. – К. – Харків – Нью-Йорк: Вид-во М.П.Коць, 1996-2001. – Ч. 1. – 314 с.; ч. 2. – 388 с.; ч. 3. – 460 с.

27. Котляревська О. І. Варіативний потенціал музичного твору: культурологічний аспект інтерпретування: Автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства. – К., 1996. – 19 с.
28. Коханик І. Про деякі тенденції стильового розвитку української музики рубежу XX-XXI століть // Культурологія та мистецтвознавство: Київське музикознавство. – К., 2003. – Вип. 13. – С. 30 – 38.
29. Коханик І., Крижанівський Ф. Сонатина для тромбона і фортепіано К. Сєроцького: риси неокласичної стилістики та виконавська інтерпретація // Музичний твір як творчий процес: Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. – К., 2002. – Вип. 21. – С. 231 – 239.
30. Крижанівський Ф. До питання формування традицій виконавства Київської школи тромбону // Теоретичні питання культури, освіти та виховання: Зб. наук. праць НМАУ. – К., 2003. – Вип. 25. – С. 45 – 49.
31. Крижанівський Ф. Український концерт для тромбона: етапи становлення // Київське музикознавство: Культурологія та мистецтвознавство: Зб. статей. – К., 2004. – Вип. 16. – С. 271 – 280.
32. Круль П. Ф. Національне духове інструментальне мистецтво українського народу (малодосліджені сторінки історії) / П. Ф. Круль [Монографія]. – К.: НАН України, 2000. – 324 с.
33. Круль П. Ф. Національне духове інструментальне мистецтво українського народу (малодосліджені сторінки історії): Монографія. – К.: Вид-во НАН України, 2000. – 324 с.
34. Кулікова В. Інтерпретаторська техніка солістів-інструменталістів: алгоритм роботи з музичним твором // Музичний твір як творчий процес: Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського: Зб. ст. — К., 2002. – Вип. 21. – С. 221 – 230.
35. Кушнір А. Я. Історія кафедри духових інструментів НМАУ імені П. І. Чайковського в портретах особистостей / А. Я. Кушнір // Науковий вісник НМАУ імені П. І. Чайковського. – К., 2011. – Вип. 93. – С. 95-102.
36. Кушнір А. Я. Професор В. С. Антонов: специфіка педагогічних принципів / А. Я. Кушнір. – Режим доступу: http://uasol.com/index.php?aid=3355
37. Мінкін Л. Щодо діалогічної природи жанру концерту (на прикладі Першого та Третього фортепіанних концертів Р. Щедріна) // Українське музикознавство. – К.: Музична Україна, 1987. – Вип. 22. – С. 77-83.
38. Немкович О. Український інструментальний концерт (1941-1958 рр.) // Мистецтвознавство України: Зб. наук. праць / Редкол.: А. Чебикін (голова) та ін. – К.: Кий, 2001. – Вип. 2. – С. 123 – 134.
39. Посвалюк В.Т. Історія виконавства на трубі. Київська школа. – К., 2005.
40. Посвалюк В.Т. Щоденні самостійні вправи трубача. – К., 2002.
41. Поставна А. Становлення творчого методу Л. Ревуцького. – К.: Музична Україна, 1978. – 101 с.
42. Рудчук Ю. А. Становлення виконавської школи гри на духових інструментах у Києві (XVII – перша половина XX століть) / Ю. А. Рудчук. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Mz/2011_20/5.pdf
43. Слупський В.В., 2007. Стан наукового осмислення ансамблевого мистецтва на духових інструментах. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського. Сер. Виконавське музикознавство. Вип. 69. Книга 13. С. 144–151.

44. Слупський В.В., 2008. До проблеми формування естрадних навичок виконавців на духових інструментах. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського. Сер. Виконавське музикознавство. Вип. 77. Книга 14. С. 158–172.
45. Слупський В.В., 2008. Сучасні засоби виразності у творах для ансамблів духових інструментів В. Рунчака. Проблеми методики та виконавства на духових інструментах. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського. 2008. Вип. 70. Книга 1. С. 197–200.
46. Слупський В.В., 2009. Духові інструменти у творчості Левка Миколайовича Колодуба. Проблеми методики та виконавства на духових інструментах (вокальне та інструментально-духове мистецтво). Науковий вісник Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського. 2009. Вип. 83. С. 108–113.
47. Слупський В.В., 2011. Віктор Володимирович Евальд – засновник жанру квінтету мідних духових інструментів. Проблеми методики та виконавства на духових інструментах. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського. Вип. 93. С. 116–124.
48. Слупський В.В., 2017. Ансамблі мідних духових інструментів доби Відродження. Історія музики: проблеми, процеси, персони. Науковий вісник Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського. Вип. 120. С. 71–96.
49. Стеценко В. Джерела скрипкового концерту. – К.: Музична Україна, 1980. – 79 с.
50. Суторихіна М. Концерт-монолог як один з різновидів концертного жанру у творчості українських радянських композиторів // Українське музикознавство. – К., 1989. – Вип. 24. – С. 126 – 131.
51. Федорков О. В. “Інтегральні речитативи” В. Пацери для тромбона // Актуальні проблеми музики і театрального мистецтва: Мистецтвознавство, педагогіка та виконавство: Матер. міжвуз. наук.-метод. конф. – Харків, 1999. – С. 162 – 165.
52. Харнонкурт Н. Музика як мова звуків. Шлях до нового розуміння музики. – Суми: Собор, 2002. –184 с.
53. Шип С. В. Музичний жанр в методологічному аспекті // Культурологічні проблеми української музики (Наукові дискурси пам’яті академіка І. Ф. Ляшенка): Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського. – К., 2002. – Вип. 16. – С. 154 – 177.
54. Щириця Ю. Вадим Гомоляка. – К.: Муз.Україна, 1982. – 47 с.
55. Юдкін І. Традиції і питання художнього синтезу // Музична критика і сучасність. – К.: Музична Україна, 1984. – Вип. 2. – С. 76 – 88.
56. Якубяк Я. В. Нотний текст твору: оцінка, аналіз, інтерпретація // Текст музичного твору: практика і теорія: Київське музикознавство: Зб. ст. – К., 2001. – С. 27 – 37.
57. Якубяк Я. В. Про сучасну українську музику // Мистецтвознавство України: Зб. наук. праць / Редкол.: А. Чебикін (голова) та ін. – К.: Спалах, 2000. – Вип. 1. – С. 190 – 198.

Допоміжна література

1. Engel H. Das Instrumentalkonzert. Eine Musikgeschichte Darstellang. Bd. I-II. – Wiesbaden, 1971-1974.
2. Engel H. Das Solokonzert (“Musikwork”, XXV). – Koln, 1964.\
3. Shaefer Hansjürgen. Konzertbuch. Orhestermusik. G–O. – Leipzig, 1973. – 643 s.
4. Hutchings A. The Baroque concerto. – London, 1961.
5. Kunitz H. Die Instrumentation. Teil VIII: Posaune. – Leipzig, 1959. – 815 s.

6. Konzertbuch. Erster Teil 17 bis 19 jahrhundert / Herausgegeben von Karl Shönewolf. – Berlin: Henshelverlag, 1961. – 651 s.
7. Muller-Reuter Th. Lexikon der deutschen Konzertliteratur. – New York, 1972.
8. Nowak A. Wspolczesny koncert polski. – Bydgoszcz, 1997. – 353 s.
9. Schering A. Geschichte des Instrumentalkonzerts bis auf die Gegenwart. – Leipzig: Breitkopf & Hartel, 1927.
10. 2. Baines A. Trombone Grove's Dictionary of Music and Musicians / A. Baines. – 5th ed., Eric Blom : 9 vole. – London : Macmillan, 1954. – 650 p. 169
11. 3. Evenson E. P. A History of Brass Instruments, Their Usage, Music and performance Practices in Ensemble during the Baroque Era. D.M.A. dissertation / Evenson E.P. – California : University of Southern, 1960. – 264 p.
12. Grazzini A. Descrizione de Intermedii, 1593 Miscellanteos Studies in the History of Music (New York : Da Capo Press, 1968. – P. 284
13. Haas R. Auffuhrungspraxis der Music (Potsdam : Wildpark Akademishe Ahtenation M.B.H, 1931). – 85 p.
14. Hills, E. M. The use of trombone in the Florentine intermedii, 1518–1589 : dissertation / E. M. Hills ; The University of Oklahoma D.M.A, 1984. – 229 p.
15. Reese G. Music of the Renaissance New York : W. W. Norton & Co. 1954. – 678 p.
16. Walzer H. J. Downey Moravian Trombone choir / H. J. Walzer // Brass bulletin. – 1983. – N 44. – P. 81–82.
17. Wells Wayne W. Music for trombone and voice from the hapsburg empire an historical overview with tenor trombone transcriptions: these DMA. University of Maryland, 2005. 67 p.